

Zkoumaná gymnázia a studenti - vzorek a ztráta

Předmětem hodnocení bylo ze 444 vzdělávacích ústavů, poskytujících gymnaziální vzdělání, 100 finských a 9 švédských denních gymnázií. Gymnázia pro dospělé zůstala mimo toto hodnocení. Výběr byl proveden jako dvoufázový vrstvený výběr, na základě informací obsažených v databázi Školské správy OPTI. V první fázi byla gymnázia účastníci se hodnocení zvolena segmentovaně. Argumentem pro zvolení byla regionální reprezentativnost. Gymnázia byla vybrána náhodně tak, aby bylo zohledněno krajové dělení, dělení na základě oblasti regionální podpory EU a dělení na základě uskupení obcí. Při výběru bylo zajištěno, aby se do něj dostala různě velká gymnázia z hlediska počtu žáků. Švédské školy byly zařazeny do výběru pro ilustraci, protože existovala snaha prozkoumat možnosti vytvoření zkoušky pro hodnocení komunikačních kompetencí ve švédském jazyce. Kritéria pro výběr byla stejná jako u finských gymnázií.

Základní skupinu výběru tvořilo 38 591 studentů, kteří začali svá gymnaziální studia na podzim 1999. Ve druhé fázi byli studenti zařazeni do výběru tak, že gymnázia nejdříve vybrala náhodně rovnoměrně studenty vhodné pro průzkum. Výběr studentů byl proveden podle následujícího principu: pokud na gymnáziu bylo studentů 2. ročníku:

- více než 100, byla vybrána jedna třetina studentů
- 61-100, byla vybrána polovina studentů
- 31-66, byly vybrány dvě třetiny studentů
- nejvýše 30, byli vybráni všichni studenti.

Z takto vytvořeného výběru ředitel ještě provedl dílčí výběr, tedy vybral ty studenty, kteří se účastnili zkoušky ze získávání informací a skupinové zkoušky. Na gymnáziích, na kterých bylo studentů 2. ročníku nejvýše 100, byli do dílčího výběru zařazeni podle abecedy dva první studenti a dvě první studentky jakož i dva poslední studenti a dvě poslední studentky (celkem 8 studentů). Na gymnáziích, na kterých bylo více než 100 studentů 2. ročníku, byli do dílčího výběru zařazeni podle abecedy první čtyři studenti a první čtyři studentky jakož i poslední čtyři studenti a poslední čtyři studentky (celkem 16 studentů). Navíc byli vybráni jako náhradníci dva studenti a dvě studentky. Po výběru bylo ještě zajištěno, aby se do něj nedostali studenti, kteří nestudují finštinu nebo švédštinu jako rodný jazyk, nebo kteří se kvůli dlouhodobé vážné nemoci nebo postižení zcela zřejmě nemohli podle rozhodnutí ředitele zkoušek účastnit.

Gymnáziím bylo zasláno podle jimi oznámeného množství studentů celkem 3 871 finských a 319 švédských dotazníků jakož i 1 088 finských a 80 švédských zkoušek. Školské správě se vrátily materiály k hodnocení z 99 finských a 9 švédských gymnázií. V průzkumu komunikačních postojů a kompetencí odpovědělo celkem 3 187 studentů, což je 8,3 % z ročníku studentů absolvujících 2. gymnaziální ročník v celé zemi. Zkoušky ze získávání informací se účastnilo celkem 1 096 studentů, skupinové zkoušky 1 073 studentů, což jsou 3 % z celého ročníku studentů absolvujících 2. gymnaziální ročník. Velikost vzorku, dílčího vzorku, počet respondentů v průzkumu a účastníků zkoušek jakož i odpovědi v procentech prezentuje tabulka 1:

Tabulka 1

Velikosti vzorku pro hodnocení komunikačních schopností, počet respondentů v průzkumu a účastníků zkoušek stejně jako odpovědi v procentech.

	Vzorek	Účastníků	Odpovědi v %
Průzkum postojů	4 190	3 187	76
Zkouška ze získávání informací	1 168	1 096	94
Skupinová zkouška	1 168	1 073	92

Poskytovatel výuky je ze zákona (Zákon o gymnáziích 629/21.8.1998) povinen hodnotit výuku, kterou poskytuje jakož i její účinnost. Stejně tak je povinen podílet se na hodnocení své činnosti prováděné z vnějšku. Ztráta u gymnázií tak byla malá. Ze 109 gymnázií, která potvrdila účast, jedno gymnázium vrátilo materiál k hodnocení a hodnocení se nezúčastnilo. Podle názoru ředitele tohoto gymnázia by účast na hodnocení příliš rušila práci na gymnáziu, protože organizační záležitosti kolem hodnocení nebyly na jaře zahrnuty do pracovních plánů gymnázia a učitelů.

Všechna ostatní vybraná gymnázia se účastnila národního hodnocení komunikačních kompetencí, ačkoliv na některých gymnáziích způsobila organizace zkoušek těžkosti. Ty byly podle oznámení ředitelů způsobeny především problémy souvisejícími s informováním uvnitř vzdělávacího ústavu. U části gymnázií hodnocení překvapilo, protože sdělení zasláné na jaře zůstalo u bývalého ředitele, který již na podzim nebyl ve funkci.

Ztráta odpovědí v případě průzkumu komunikačních kompetencí a postojů se ukázala jako přijatelná (24 %). Celkem na 17 gymnáziích (15 finských a 2 švédských) nebyl průzkum proveden na výběru, nýbrž na studentech patřících do dílčího výběru. Jako důvod se ukázalo, že pokyn k průzkumu ohledně výběru vhodných studentů byl špatně pochopen. Na dvou gymnáziích pochopili pokyn pro výběr studentů tak, že gymnázium může samo rozhodnout, jestli nechá provést průzkum celého výběru nebo jen dílčího výběru.

U zkoušky ze získávání informací a skupinové zkoušky byla ztráta malá. U zkoušky ze získávání informací byla ztráta 6 % a u skupinové zkoušky 8 %, ztráta souvisela především s náhodnými absencemi studentů. Seznam s výsledky zkoušky ze získávání informací se nevrátil z jednoho gymnázia. Skupinovou zkoušku nebylo možné vůbec uskutečnit na jednom gymnázium kvůli rozvrhu návštěvy gymnázia uspořádané ve stejnou dobu. Rozsahy výběru, účastníky zkoušky a odpovědi v procentech podle jazykových skupin prezentuje tabulka 2.

Tabulka 2

Výběr a studenti, kteří se zúčastnili hodnocení podle jazykových skupin

	Výběr	Respondenti dotazování	Odpovědi %	Dílčí výběr	Účastníci zkoušky ze získávání informací	Účastníci skupinové zkoušky	Odpovědi %
Finští studenti	3 871	2 979	78	1 088	959	954	88
Švédští studenti	319	187	59	80	61	54	70

Ztráta u odpovědí byla výrazně větší u skupiny švédských (41 %) než u finských (22 %) studentů. Zkoušek se získávání informací a skupinových zkoušek se zúčastnilo 88 % finských a 70 % švédských studentů patřících do dílčího výběru.

Ze studentů, kteří se účastnili hodnocení, navštěvovalo 37 % gymnázium v kraji Jižní Finsko, 32 % v kraji Západní Finsko, 13 % v kraji Východní Finsko, 10 % v kraji Oulu a 7 % v kraji Laponsko. Ostrovy Ålandy ve výběru nebyly. 48 % gymnázií se nacházelo ve městě, 17 % v aglomeracích a 35 % na venkově. Rozdělení výběru po vrstvách a množství navrácených odpovědí prezentuje tabulka 3.

Tabulka 3

Studenti, kteří se zúčastnili hodnocení podle oblastí regionální podpory EU, krajů, seskupení obcí a velikosti gymnázia.

	Respondenti dotazování N=3 187	%	Účastníci zkoušky ze získávání informací N=1 096	%	Účastníci skupinové zkoušky N=1 073	%
Oblast regionální podpory EU						
Oblast nulové podpory	1 317	42	481	44	387	39
Upadající průmyslová oblast	465	15	150	14	143	15
Rozvíjející se oblast na venkově	643	20	219	20	211	22
Řídce osídlená oblast	726	23	235	22	240	24
Kraj						
Jižní Finsko	1 195	38	416	38	387	36
Západní Finsko	1 033	32	345	31	346	32
Východní Finsko	408	13	141	13	146	14
Oulu	322	10	116	11	117	11
Laponsko	228	7	78	7	77	7
Seskupení obcí						
Město	1 713	54	633	58	619	58
Agglomerace	554	17	151	14	219	14

Venkov	917	29	312	28	303	28
<hr/>						
Velikost gymnázií						
Malá (20-99studentů)	242	8	113	10	111	10
Střední (100-299 studentů)	1608	50	463	42	456	43
Velká (nad 300 studentů)	1337	42	520	48	506	47